

V Bruseli 5. 5. 2021
COM(2021) 350 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

**Aktualizácia novej priemyselnej stratégie na rok 2020:
Budovanie silnejšieho jednotného trhu pre obnovu Európy**

{SWD(2021) 351 final} - {SWD(2021) 352 final} - {SWD(2021) 353 final}

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

Aktualizácia novej priemyselnej stratégie na rok 2020: Budovanie silnejšieho jednotného trhu pre obnovu Európy

1. POTREBA AKTUALIZÁCIE: NOVÉ VÝZVY, TRVALÉ PRIORITY

Európska komisia 10. marca 2020 predstavila „Novú priemyselnú stratégiu pre Európu“.¹ Stanovoval sa v nej plán, ako by sa priemysel EÚ, ktorý patrí k tým najvyspelejším na svete, mohol stať vedúcou silou súbežnej zelenej a digitálnej transformácie, a využiť pritom váhu našich tradícií, podnikov a občanov v prospech zvýšenia konkurencieschopnosti. Na dosiahnutie tohto cieľa sa tak začal formovať nový politický prístup so zameraním na lepšie prepojenie potrieb a podpory, ktorá by bola poskytovaná všetkým aktérom v rámci každého hodnotového reťazca alebo priemyselného ekosystému². Na podporu tohto cieľa sa v stratégii zdôraznili základné aspekty priemyslu – inovácia, hospodárska súťaž a silný a dobre fungujúci jednotný trh – a zároveň posilnenie našej globálnej konkurencieschopnosti prostredníctvom otvorených trhov a rovnakých podmienok.

Deň po tom, ako bola prezentovaná nová priemyselná stratégia, Svetová zdravotnícka organizácia označila COVID-19 za pandémiu. Obmedzenia pohybu a spomalenie hospodárskeho rastu, ku ktorým pandémia viedla, mali výrazne negatívny vplyv na spoločenstvá a hospodárstva EÚ, ako aj na jej priemyselné odvetvia a podniky. Komisia a iní aktéri prijali urýchlené opatrenia s cieľom riešiť vplyv na európske podniky a zabezpečiť voľný tok tovaru a pohyb pracovníkov a služieb, a najmä prostredníctvom zelených jazdných pruhov. Núdzové opatrenia týkajúce sa fiškálnych pravidiel, štátnej pomoci a skráteného pracovného času³ pomohli podporiť najviac zasiahnuté odvetvia a pracovníkov a zmiernili vplyv na podniky vrátane MSP. Európsky pilier sociálnych práv je aj naďalej pre EÚ a jej členské štáty akýmsi kompasom pri zmiernovaní sociálnych vplyvov.

Počas tohto obdobia sme boli svedkami, aký je priemysel EÚ odolný, vynaliezavý a prispôsobivý, no zároveň sa prejavili aj nové zraniteľné miesta, staršie závislosti a neriešené sociálno-ekonomické a územné nerovnosti. Kríza odhalila vzájomnú závislosť globálnych

¹ COM(2020) 102 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0102&from=sk>. „Balík opatrení pre priemyselnú politiku na rok 2020“ zahŕňa aj osobitnú stratégiu pre malé a stredné podniky [MSP; COM(2020) 103 final] a osobitné opatrenia na riešenie prekážok brániacich dobrému fungovaniu jednotného trhu a zlepšenie presadzovania spoločne dohodnutých pravidiel [COM(2020) 93 final a COM(2020) 94 final].

² V dokumente SWD(2021) 351, Výročná správa o jednotnom trhu 2021, sa identifikuje týchto 14 priemyselných ekosystémov: 1. Letecký/kozmickej priestor a obrana, 2. Agropotravinárstvo, 3. Stavebníctvo, 4. Kultúrny a kreatívny priemysel, 5. Digitálne technológie, 6. Elektronika, 7. Energeticky náročné priemyselné odvetvia, 8. Energia – obnoviteľné zdroje, 9. Zdravotníctvo, 10. Mobilita – doprava – automobilizmus, 11. Blízkosť, sociálne hospodárstvo a civilná bezpečnosť, 12. Maloobchod, 13. Textilie, 14. Cestovný ruch. Možno uviesť aj ďalšie ekosystémy a ich vymedzenie sa môže upraviť na základe dialógov so zainteresovanými stranami a meniacej sa reality.

³ Aktivácia všeobecnej únikovej doložky v rámci Paktu stability a rastu, dočasný rámec pre opatrenia štátnej pomoci na podporu hospodárstva počas pandémie COVID-19, európsky nástroj dočasnej podpory na zmiernenie rizík nezamestnanosti v núdzovej situácii (SURE) alebo Investičná iniciatíva v reakcii na koronavírus.

hodnotových reťazcov a hodnotu globálne integrovaného jednotného trhu. Zároveň ukázala potrebu rýchlejšieho prechodu na čistejší, digitálnejší a odolnejší hospodársky a priemyselný model, ktorým by sa udržalo a posilnilo smerovanie Európy k udržateľnej konkurencieschopnosti. Práve preto predsedníčka von der Leyenová vo svojom prejave o stave Európskej únie oznámila aktualizáciu priemyselnej stratégie EÚ: treba sa poučiť z krízy, posilniť našu hospodársku odolnosť a urýchliť súbežnú zelenú a digitálnu transformáciu pri súčasnom zachovávaní existujúcich a vytváraní nových pracovných miest.

Východiskovým bodom tejto aktualizácie je pochopiť skutočný vplyv minulého roka na európske hospodárstvo a priemysel. Prvá analýza a posúdenie potrieb tvorili základ európskeho plánu obnovy *NextGenerationEU*⁴, prostredníctvom ktorého sa – spolu s viacročným finančným rámcom na roky 2021 až 2027 – občanom a podnikom EÚ poskytnú bezprecedentná finančná podpora. Nech už sa posudzujú na základe akejkoľvek metriky, závery boli neúprosne: hospodárstvo v EÚ v roku 2020 kleslo o 6,3 % a sprevádzal ho rozsiahly prepad obratu a zníženie počtu pracovných miest a investícií.

O rok neskôr sa objavujú určité opatrné náznaky zlepšenia⁵ a očakáva sa, že hospodárstvo EÚ zaznamená v rokoch 2021 a 2022 výrazný nárast. Zlepšili sa aj vyhliadky na rýchlu obnovu svetového obchodu, pričom kľúčovou súčasťou oživenia spoločností v celej Európe bude čo najlepšie využitie týchto obchodných príležitostí. Pokračujúci pokles krátkodobých súkromných investičných plánov a rastúci počet silných firiem, ktoré čelia značným problémom s likviditou, však poukazujú na skutočnosť, že obnova si vyžiada určitý čas a bude na ňu potrebná nepretržitá podpora.

V snahe čo najlepšie prispôbiť túto podporu Komisia stavia na flexibilnom prístupe založenom na ekosystémoch, ktorý bol opísaný v minuloročnej priemyselnej stratégii. V rámci prvej výročnej správy o jednotnom trhu⁶ bolo v tejto fáze identifikovaných štrnásť priemyselných ekosystémov a analyzovali sa ich jednotlivé potreby a s nimi súvisiace výzvy. Ukazuje sa, že vplyv krízy – a vyhliadky na obnovu a návrat ku konkurencieschopnosti – sa výrazne líšia. Zatiaľ čo najviac zasiahnutým bol sektor cestovného ruchu a spoločnosti v oblasti textilného priemyslu, mobility a kultúrnej a kreatívnej oblasti sa obnovujú pomalšie a nerovnomernejšie, digitálny ekosystém počas krízy svoj obrat zvýšil. Menšie podniky sú aj naďalej zraniteľnejšie – približne 60 % z nich uviedlo, že v druhom polroku 2020 zaznamenali pokles obratu⁷.

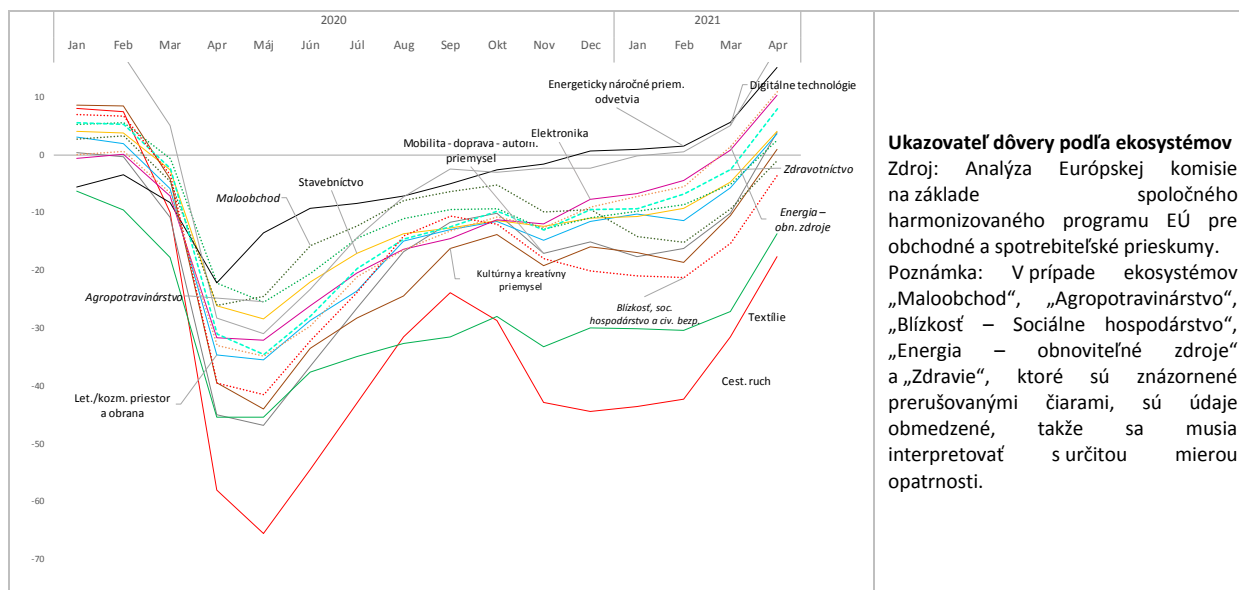
Kríza výrazne zasiahla najmä ženy, mladých ľudí a pracovníkov z nízkymi príjmami – čiastočne preto, že predstavujú veľkú väčšinu zamestnancov v najviac postihnutých odvetviach. Komisia venuje osobitnú pozornosť rovnakým právam a príležitostiam, aby sa inkluzívna obnova dosiahla vo všetkých odvetviach. EÚ má najdôležitejšie aktíva vo svojich občanoch a pri riešení nedostatku zručností či odstraňovaní nerovností by mala stavať na bohatstve ich pracovného a podnikateľského talentu, vzdelania a invencie, ktoré sú hybnou silou inovácie a konkurencieschopnosti.

⁴ COM(2020) 456 final.

⁵ SWD(2021) 351, Výročná správa o jednotnom trhu 2021.

⁶ SWD(2021) 351, Výročná správa o jednotnom trhu 2021.

⁷ Európska komisia/Európska centrálna banka (november 2020), „Prieskum o prístupe podnikov k financiám (SAFE)“.

Ukazovateľ dôvery podľa ekosystémov
 Zdroj: Analýza Európskej komisie na základe spoločného harmonizovaného programu EÚ pre obchodné a spotrebiteľské prieskumy.
 Poznámka: V prípade ekosystémov „Maloobchod“, „Agropotravinárstvo“, „Blízkosť – Sociálne hospodárstvo“, „Energia – obnoviteľné zdroje“ a „Zdravie“, ktoré sú znázornené prerušovanými čiarami, sú údaje obmedzené, takže sa musia interpretovať s určitou mierou opatrnosti.

Obrázok 1: Ukazovateľ dôvery podľa ekosystémov

Táto analýza a naše skúsenosti z krízy ukazujú, že zásady, priority a opatrenia európskej priemyselnej stratégie stále platia. Potreba posilniť otvorenú strategickú autonómiu Európy a nový partnerský prístup s priemyslom a podobne zmýšľajúcimi medzinárodnými partnermi sú ešte naliehavejšie než pred rokom. Musíme sa aj naďalej sústreďovať na základy vytýčené pred rokom a urýchliť ich vykonávanie, aby priemysel mohol zrýchliť obnovu a byť vedúcou silou transformácie.

Táto aktualizácia nenahrádza priemyselnú stratégiu 2020 ani nedokončuje procesy, ktoré sa ňou začali – veľká časť tejto práce neustále prebieha a vyžaduje si osobitné úsilie. Ide o cieľnú aktualizáciu, ktorá sa zameriava na to, čo ešte treba urobiť a aké ponaučenia treba vyvodiť. Posudzuje sa v nej, v ktorých aspektoch bol náš jednotný trh testovaný, v ktorých došlo k nadmernému napätiu, a navrhujú sa v nej opatrenia na posilnenie jeho odolnosti a fungovania. Ponúka individuálne posúdenie potrieb každého priemyselného ekosystému a toho, ako môžu všetci účastníci trhu čo najlepšie spolupracovať. Napokon sa v nej identifikuje súbor strategických závislostí a kapacít a navrhujú sa opatrenia na ich riešenie či zredukovanie. V tejto súvislosti aktualizácia odpovedá na výzvy Európskej rady⁸, Európskeho parlamentu⁹, členských štátov¹⁰ a iných zainteresovaných strán, aby sa analyzoval vplyv krízy na naše politiky a v prípade potreby sa ponúkli riešenia.

K oznámeniu sú pripojené tri pracovné dokumenty útvarov Komisie. Odzrkadľujú určité predbežné výsledky priemyselnej stratégie z roku 2020 a ponúkajú analytický základ pre odpovede na takéto výzvy:

- v prvom vydaní **výročnej správy o jednotnom trhu**¹¹ sa uvádza vplyv krízy na jednotný trh, správy o pokroku dosiahnutom v súvislosti s odstraňovaním prekážok a pri vykonávaní opatrení identifikovaných v priemyselnom balíku z roku 2020;

⁸ Závety Európskej rady z 1. – 2. októbra 2020 (EUCO 13/20).

⁹ Uznesenie Európskeho parlamentu z 25. novembra 2020 o Novej priemyselnej stratégii pre Európu [2020/2076(INI)].

¹⁰ Závety Rady pre konkurencieschopnosť, 11. septembra 2020, 16. novembra 2020.

¹¹ SWD(2021) 351, Výročná správa o jednotnom trhu 2021.

zahŕňa aj analýzu všetkých 14 priemyselných ekosystémov; a prezentuje súbor kľúčových ukazovateľov výkonnosti;

- počítačová analýza **strategických závislostí¹² a kapacít** EÚ s hĺbkovým preskúmaním viacerých technologických a priemyselných strategických oblastí;
- Názorná analýza jedného kľúčového priemyselného odvetvia zameraná na výzvy a príležitosti pre priemysel a súbor politických nástrojov EÚ, ktoré sú k dispozícii, pod názvom **Smerom ku konkurencieschopnej a čistej európskej oceli** na podporu súbežnej zelenej a digitálnej transformácie.

2. VYVODENIE PONAUCENÍ A URÝCHLENIE TRANSFORMÁCIE

Európa disponuje silnými základmi, na ktorých môže stavať, a zároveň sa má v týchto ťažkých časoch skúšky ďalej čo učiť. Za posledný rok sme boli svedkami toho, aký je náš jednotný trh odolný a čo dokáže náš priemysel. Čerpajúc zo špičkovej expertízy v oblasti biológie stál priemysel na čele celosvetového vývoja a výroby vakcín proti ochoreniu COVID-19, a to najmä vďaka stratégii EÚ v oblasti vakcín a podpore EÚ na posilnenie priemyselných kapacít. Boli sme svedkami toho, ako spoločnosti upravili výrobu tak, aby pomohli uspokojiť naliehavé potreby, či už ide o osobné ochranné prostriedky, dezinfekčné prostriedky na ruky alebo výrobu očkovacích látok. Ďalšie spoločnosti prešli prakticky zo dňa na deň na elektronický obchod alebo začali hľadať nových dodávateľov či dodávateľské reťazce pomocou digitálnych nástrojov. Napriek výraznému poklesu dopytu po energii a napriek vplyvom na kritických prevádzkovateľov v oblasti dodávok energie sa vnútorný trh s energiou dobre prispôbil, a to bez prerušenia dodávok energie¹³.

Nedokázali tak však urobiť všetci. V nadväznosti na to, ako obmedzenia pohybu prinútili mnohé podniky prerušiť činnosť, sa hranice zatvorili, dodávateľské reťazce boli prerušené, dopyt bol narušený a pracovníci a poskytovatelia služieb sa nedokázali pohybovať po celej Európe. Keď sa nákladné vozidlá zastavili na vnútorných hraniciach, rýchlo sa ukázalo, aké sú výroba a hospodárstvo v Európe v súčasnosti integrované. Blokády voľného toku tovaru, služieb a ľudí hlboko zasiahli hodnotové reťazce a hospodársku činnosť, oslabili európsku solidaritu a brzdili koordinovanú reakciu na krízu. Dodávky ostali stáť na hraniciach a ceny leteckého nákladu prudko stúpili, pretože lietadlá uviazli na letiskách a nerovnováhy v obchodných tokoch viedli k nedostatku námorných kontajnerov.

Už teraz možno vyvodit' dôležité ponaučenia:

Po prvé, kríza zdôraznila **zásadnú potrebu zachovať voľný pohyb osôb, tovaru, služieb a kapitálu na jednotnom trhu** a potrebu spolupracovať na posilnení jeho odolnosti voči narušeniam. Hraničné kontroly, uzavretie hraníc a nekoordinované vnútroštátne alebo regionálne obmedzenia, ako aj opatrenia obmedzujúce voľný pohyb osôb, ktoré sa často menili, zvyšovali neistotu a náklady na dodržiavanie predpisov a zároveň spôsobovali vážne oneskorenia, ktoré zásadne narušovali dodávateľské reťazce v mnohých priemyselných ekosystémoch. Zelené jazdné pruhy a iné *ad hoc* opatrenia EÚ¹⁴ výrazne zmiernili potenciálne škodlivý vplyv jednostranných a nekoordinovaných vnútroštátnych opatrení na celom jednotnom trhu. Výrazne

¹² V reakcii na žiadosť Európskej rady z 2. októbra 2020 identifikovať strategické závislosti, najmä v najcitlivejších priemyselných ekosystémoch, a navrhnúť opatrenia na zníženie týchto závislostí.

¹³ SWD(2020) 104, Energetická bezpečnosť: osvedčené postupy na riešenie rizík pandémie.

¹⁴ Odporúčania Komisie a Rady o spoločnom koordinovanom prístupe, pokiaľ ide o cestovné obmedzenia.

sa to dotklo aj **voľného pohybu služieb**, a to aj z dôvodu núteného dočasného zatvorenia podnikov, ktoré nie sú nevyhnutné, cestovných obmedzení a nejasnosti platných pravidiel v oblasti cezhraničného pohybu. To zase viedlo k ťažkostiam pre cezhraničných pracovníkov a k nedostatku pracovníkov pri zbere úrody, no príkladov je oveľa viac. Jednotný trh v Európe sa opiera o vysoko mobilnú a dostupnú pracovnú silu.

Po druhé, tieto situácie viedli k intenzívnejšiemu uvedomeniu si potreby **analyzovať a riešiť strategické závislosti, a to tak v technologickej, ako aj v priemyselnej oblasti**. EÚ a jej obchodní partneri získavajú odolnosť vďaka tomu, že svetové trhy sú otvorené a integrované do globálnych hodnotových reťazcov, čo pomáha absorbovať otrasy a stimulovať obnovu¹⁵. Pandémia COVID-19 ukázala, že narušenia globálnych hodnotových reťazcov môžu ovplyvniť dostupnosť špecifických základných výrobkov a vstupov, ako sú napríklad zdravotnícke potreby, ktoré sú mimoriadne dôležité pre spoločnosť a hospodárstvo EÚ. Jedným z kľúčových ponaučení z krízy je lepšie pochopiť súčasné a možné budúce strategické závislosti Európy. Poskytne to základ pre vypracovanie podložených, primeraných a cielených politických opatrení na riešenie strategických závislostí, a zároveň sa ochráni otvorené, konkurencieschopné hospodárstvo EÚ založené na obchode. EÚ bude naďalej preukazovať, že uprednostňuje medzinárodnú spoluprácu a dialóg, no zároveň bude demonštrovať aj svoju pripravenosť bojovať proti nekalým praktikám a zahraničným subvenciám, ktoré narušajú rovnaké podmienky na jednotnom trhu.

Tento bezprecedentný rok napokon ukázal, že **opodstatnenie zelenej a digitálnej transformácie je silnejšie než kedykoľvek predtým**. V strednodobom horizonte bude potrebné, aby sa všetky obchodné činnosti stali udržateľnými, pričom narušenie mnohých tradičných modelov spôsobené pandemiou COVID-19 otrásie starými návykmi, a tým pádom urýchli ekologickú transformáciu. Úsilie o zaistenie bezpečného a dostatočného prístupu k čistej energii za konkurencieschopné ceny na celom jednotnom trhu bude mať zásadný význam pre zabezpečenie toho, aby EÚ posilnila svoju priemyselnú silu a zároveň reálne uskutočnila spomínanú transformáciu. Kľúčom k zabezpečeniu úspešnej transformácie, k podpore konkurencieschopnosti európskeho priemyslu a k vytváraniu kvalitných pracovných miest je kvalifikovaná pracovná sila. Digitalizácia nadobudla strategickú úlohu pri zabezpečovaní kontinuity hospodárskych činností a zásadne a reálne zmenila spôsob podnikania. Existuje riziko, že určité hospodárstva, podniky a ich zamestnanci budú v procese zrýchľujúcej sa transformácie zaostávať. Digitálne a zelené obchodné modely a technológie zvyhodňujú spoločnosti, ktoré už akceptovali túto transformáciu, v porovnaní so spoločnosťami, ktoré tento model ešte neprijali, pričom spoločnosti, ktoré stoja v popredí tejto zmeny, budú mať naďalej kľúčovú výhodu. Úroveň informovanosti spotrebiteľov o tejto transformácii a dopyt po nej rastie, a to je zároveň príležitosť, ktorú treba určite využiť.

Ochota podstúpiť zmenu je vysoká. Naším cieľom zostáva konkurencieschopná udržateľnosť, ktorú umožňujú nové, často digitálne technológie a služby. Podniky majú najlepšie predpoklady rozhodovať o tom, ako sa stať konkurencieschopnými a lídrami vo svojom sektore a ako nájsť riešenia svojich problémov. Naša priemyselná politika by potom mala podľa potreby ťažiť z **pružných foriem verejno-súkromného partnerstva a nových foriem spolupráce** medzi

¹⁵ Analytická práca OECD potvrdila, že globálne hodnotové reťazce nielen maximalizujú hospodársku efektívnosť, ale že odolné dodávateľské reťazce sú v čase krízy nevyhnutné na absorbovanie otrasov, ponúkanie možností na prispôsobenie a urýchlenie obnovy. Pozri dokument „Shocks, risks and global value chains: insights from the OECD METRO model“ (*Otrasy, riziká a globálne hodnotové reťazce: poznatky z OECD modelu METRO*), jún 2020.

súkromným a verejným sektorom s cieľom urýchliť príchod inovačných riešení, ktoré by sa inak nerealizovali. Pre inkluzívnu transformáciu bude kľúčový dobre fungujúci sociálny dialóg.

Monitorovanie priemyselných trendov a konkurencieschopnosti

Vo výročnej správe o jednotnom trhu sa vymedzuje súbor kľúčových ukazovateľov výkonnosti (KPI) založených na verejne dostupných zdrojoch údajov, podľa ktorých sa má analyzovať hospodársky vývoj a monitorovať dosiahnutý pokrok so zameraním na konkurencieschopnosť, integráciu jednotného trhu, MSP, súbežnú zelenú a digitálnu transformáciu a hospodársku odolnosť. Tieto KPI zároveň umožňujú pohľad do budúcnosti na základe investícií a ukazovateľov dôvery, ako aj prehľad výkonnosti hospodárstva EÚ, pričom ho porovnávajú s medzinárodnými partnermi a analyzujú špecifickosť priemyselných ekosystémov. Pravidelná analýza týchto ukazovateľov môže Komisii pomôcť zaujať strategický postoj k hospodárstvu EÚ, predvídať výzvy a mať podklad pre politické a investičné rozhodnutia.

Hoci vplyv krízy bude mať dlhodobé dôsledky, obnova EÚ už začala. V prípade viacerých priemyselných ekosystémov dosiahol obrat takmer úroveň pred pandémie COVID-19, aj keď dynamika je stále do určitej miery tlmená. Pozitívne signály vyplývajú aj z analýzy ekonomického sentimentu, ktorá v apríli 2021 ukazuje zlepšenia vo všetkých ekosystémoch (pozri obrázok 1). Je však nevyhnutné pokračovať v monitorovaní trajektórie obnovy všetkých ekosystémov. Z údajov v skutočnosti vyplýva, že hoci boli verejné zásahy účinné pri obmedzovaní nezamestnanosti a konkurzov, zvyšuje sa riziko prudkého nárastu prepúšťania a platobnej neschopnosti.

V plnej súčinnosti s existujúcimi nástrojmi monitorovania (napr. prehľad výsledkov jednotného trhu) bude Komisia monitorovať hlavné ukazovatele konkurencieschopnosti hospodárstva EÚ ako celku, a to najmä:

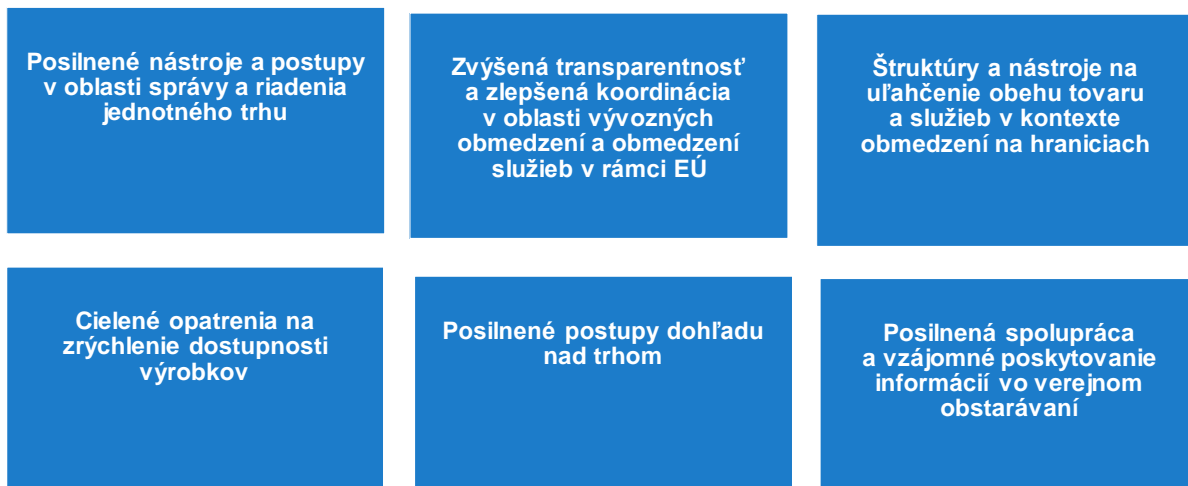
- **integráciu jednotného trhu** na základe ukazovateľov obchodu v rámci EÚ alebo cenového rozptylu medzi jednotlivými členskými štátmi s cieľom pomôcť posúdiť politiky, ktoré podporujú priaznivé podnikateľské a inovačné prostredie;
- **rast produktivity** na základe produktivity práce;
- **medzinárodnú konkurencieschopnosť** na základe podielu EÚ na globálnom trhu alebo obchodu mimo EÚ s cieľom podporovať politiky otvoreného a spravodlivého prístupu na vývozné trhy;
- **verejné a súkromné investície** na základe údajov o čistých verejných a čistých súkromných investíciách ako % HDP s cieľom najmä ilustrovať potenciálnu transformáciu hospodárstva v súlade s cieľmi súbežnej zelenej a digitálnej transformácie;

3. POSILŇOVANIE ODOLNOSTI JEDNOTNÉHO TRHU

Zlepšovanie pripravenosti jednotného trhu na krízy

Jednotný trh je najdôležitejším aktívom EÚ, ktoré ponúka istotu, rozsah a globálny odrazový mostík pre naše spoločnosti a širokú dostupnosť kvalitných výrobkov pre spotrebiteľov. Toto aktívum však nemožno považovať za samozrejmosť. Najmä v prvých dňoch pandémie podniky a občania trpeli zatvorením hraníc, prerušením dodávok a nedostatočnou predvídateľnosťou.

Napriek užitočnosti existujúcich nástrojov jednotného trhu kríza ukázala, že ich možno zlepšovať práve pre potreby núdzových situácií. Ako oznámila predsedníčka von der Leyenová vo februári 2021¹⁶, Komisia navrhne **nástroj núdzovej pomoci pre jednotný trh**, ktorého cieľom bude poskytnúť štrukturálne riešenie dostupnosti a voľného pohybu osôb, tovaru a služieb v kontexte možných budúcich kríz. Tento nástroj by mal zaručiť intenzívnejšiu výmenu informácií, koordináciu a solidaritu po tom, ako členské štáty prijímú krízové opatrenia. Pomôže zmierniť negatívne vplyvy na jednotný trh, a to aj zabezpečením účinnejšej správy a riadenia. Zároveň by mal vytvoriť mechanizmus, prostredníctvom ktorého môže Európa riešiť kritický nedostatok výrobkov tak, že sa urýchli ich dostupnosť (napr. stanovovaním a zdieľaním noriem, zrýchleným posudzovaním zhody) a posilní spolupráca v oblasti verejného obstarávania. Bude v súlade s príslušnými politickými iniciatívami, ako je pripravovaný návrh na zriadenie Úradu EÚ pre pripravenosť a reakciu na núdzové zdravotné situácie (HERA) a pripravovaný pohotovostný plán pre dopravu a mobilitu, ako aj príslušné medzinárodné postupy zamerané na riešenie núdzových situácií alebo zabezpečenie a urýchlenie dostupnosti základných výrobkov.

Obrázok 2: Kľúčové prvky nástroja núdzovej pomoci pre jednotný trh

Dobre fungujúci jednotný trh na urýchlenie obnovy

Minulý rok opätovne potvrdil potrebu odstrániť pretrvávajúce a významné prekážky, ktoré bránia dobrému fungovaniu jednotného trhu¹⁷. Snaha o dobre fungujúci jednotný trh si vyžaduje neutíchajúce úsilie v mnohých oblastiach:

- nepretržité riadenie účinného dodržiavania existujúcich pravidiel jednotného trhu;
- nepretržité investície do prehlbovania integrácie v oblastiach, ktoré ponúkajú najväčšie príležitosti;
- prispôbenie existujúcich politických prístupov tam, kde je to opodstatnené;
- v prípade potreby nové stratégie (napr. s cieľom podporovať súbežnú zelenú a digitálnu transformáciu).

Zatiaľ čo Komisia bude v rámci svojej výročnej správy o jednotnom trhu vykonávať opakované posúdenia hlavných prekážok v rámci každého ekosystému, vzhľadom na svoju veľkosť¹⁸,

¹⁶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_21_745.

¹⁷ Pozri SWD(2020) 54 final a SWD(2021) 351, Výročná správa o jednotnom trhu 2021.

vzájomné prepojenie s odvetvím tovaru a svoju medzisystémovú povahu si osobitnú pozornosť zasluhuje odvetvie služieb.

Nové úsilie o riešenie obmedzení a prekážok sa vyvíja najmä prostredníctvom **pracovnej skupiny pre presadzovanie jednotného trhu (SMET)**¹⁹ a ďalších príslušných opatrení²⁰. V niekoľkých kľúčových oblastiach bol v posledných rokoch zaznamenaný príliš pomalý pokrok, a to najmä v oblasti služieb. Úplné presadzovanie **smernice o službách** zabezpečí, aby si členské štáty plnili svoje existujúce povinnosti vrátane oznamovacej povinnosti, vďaka ktorej sa bude dať identifikovať a odstrániť nové potenciálne regulačné prekážky.

Služby pre podniky, ako sú inžinierske služby, architektonické služby, IT a právne služby, prispievajú k HDP EÚ až 11 % a sú základnými faktormi konkurencieschopnosti podnikov. Obmedzujú ich však reštriktívne vnútroštátne pravidlá, ako napríklad prísne požiadavky na začatie podnikania a jeho výkon²¹. Hoci európske normy pre tovar prinášajú podnikom a spotrebiteľom veľké výhody, zvyšujú kvalitu a bezpečnosť, zlepšujú transparentnosť, znižujú náklady a otvárajú trhy pre podniky, európske normy v oblasti služieb predstavujú len približne 2 % všetkých noriem. V normách pre služby sa stanovujú technické požiadavky, napr. úroveň kvality, výkonnosť, interoperabilita, ochrana životného prostredia, ochrana zdravia alebo bezpečnosť. Môžu zvýšiť dôveru spotrebiteľov a ďalej integrovať európske trhy so službami. Môžu pomôcť prekonávať prekážky spojené s mnohonásobnými vnútroštátnymi požiadavkami na certifikáciu. Komisia preskúma opodstatnenosť **legislatívneho návrhu na reguláciu kľúčových služieb pre podniky pomocou harmonizovaných noriem**, pričom začne posúdením najrelevantnejších oblastí služieb pre podniky, v ktorých by harmonizované normy mohli priniesť pridanú hodnotu²².

Hoci právne predpisy EÚ zaručujú súbor povinných práv a pracovných podmienok v oblasti zamestnávania, ktoré sa majú uplatňovať na vyslaných pracovníkov v celej EÚ, spätná väzba od zainteresovaných strán neustále poukazuje na administratívne ťažkosti v súvislosti s **vysielaním pracovníkov**. Napríklad v oblasti stavebníctva môže byť pre spoločnosti náročné vyslať inžinierov alebo technický personál do podnikov alebo ku koncovým používateľom v inom členskom štáte. Komisia bude naďalej spolupracovať s členskými štátmi s cieľom zabezpečiť, aby sa smernica o vysielaní pracovníkov riadne transponovala a vykonávala²³. Bez toho, aby bol ohrozený právny rámec a sociálna ochrana pracovníkov, ktorú sa snaží zabezpečiť, bude Komisia spolupracovať s členskými štátmi na vytvorení **spoločného formulára** vyhlásenia o vysielaní pracovníkov v **elektronickom formáte**. Tento jednotný digitálny formulár by sa spočiatku mohol zaviesť na dobrovoľnom základe.

¹⁸ Pripadá naň 70 % HDP EÚ a zodpovedajúci percentuálny podiel zamestnanosti.

¹⁹ SMET je fórum na vysokej úrovni, v rámci ktorého Komisia a členské štáty spolupracujú pri hľadaní riešení prekážok ohrozujúcich jednotný trh, pričom tieto aktivity sa zameriavajú na nedostatky pri presadzovaní alebo vykonávaní právnych predpisov. V tomto prvom roku zohralo fórum dôležitú úlohu pri posudzovaní opatrení členských štátov týkajúcich sa hraníc a opatrení súvisiacich s cestovnými obmedzeniami, ktoré obmedzujú voľný pohyb v EÚ.

²⁰ SWD(2021) 351, Výročná správa o jednotnom trhu 2021, príloha I.

²¹ SWD(2021) 351, Výročná správa o jednotnom trhu 2021 a COM(2020) 93.

²² V snahe určiť prioritné oblasti by sa vykonala dôkladná analýza potenciálu harmonizovaných noriem s cieľom uľahčiť cezhraničné činnosti, trhový potenciál a otvorenie trhov a celkový hospodársky prínos, a to aj pre MSP a ženy-podnikateľky. Vplyvy na pracovné podmienky a práva pracovníkov budú predmetom dôkladného skúmania.

²³ COM(2019) 426 final.

Kriza zároveň poukázala aj na to, že účinný **dohľad nad trhom** má kľúčový význam, keďže orgány členských štátov čelia zvýšenému počtu nevyhovujúcich a nebezpečných výrobkov. Platilo to najmä v prípade určitých osobných ochranných prostriedkov a zdravotníckych pomôcok, po ktorých bol vysoký dopyt. Prioritou je preto posilniť koordináciu, investície, zdroje a digitalizáciu orgánov, a to tak na jednotnom trhu, ako aj na hraniciach Únie²⁴. Komisia podporí a povzbudí orgány dohľadu nad trhom, aby zintenzívnili **digitalizáciu kontrol výrobkov a zberu údajov** a využívanie najmodernejších technológií na sledovanie nesúladu a nebezpečných výrobkov, ako sa uvádza v akčnom pláne presadzovania jednotného trhu. Investície do digitalizácie informácií o bezpečnosti výrobkov a o dodržiavaní príslušných predpisov sú dôležité aj na zlepšenie vysledovateľnosti a kontroly výrobkov, s ktorými sa obchoduje. Okrem toho treba budovať osobitné kapacity, ktorých cieľom bude zabezpečiť účinné a efektívne kontroly.

Keďže v rôznych ekosystémoch sú hlavným prostriedkom inovácií MSP, musí sa na ne brať ohľad pri všetkých opatreniach podľa tejto stratégie. To sa prierezovo odzrkadľuje vo zvýšenej pozornosti, ktorá sa venuje regulačnému zaťaženiu v rámci revidovaného prístupu Komisie k lepšej právnej regulácii: zavedením zásady rovnováhy záťaže, ktorá je adaptovaná na potreby tvorby politík v EÚ, sa posilňuje pozornosť, ktorú tvorcovia politík venujú dôsledkom a nákladom spojeným s uplatňovaním právnych predpisov, najmä v prípade MSP²⁵.

V stratégii pre MSP Komisia zdôraznila potrebu posilňovať spravodlivosť vo vzťahoch medzi podnikmi s cieľom podporiť MSP, ktoré v dôsledku asymetrie vo vyjednávacíj sile s väčšími organizáciami čelia zvýšenému riziku, že budú vystavené nekalým obchodným praktikám a podmienkam, a to online aj offline. Kríza poukázala najmä na význam a nevyhnutnosť **elektronického obchodu**. V akte o digitálnych službách sa po prvýkrát navrhuje spoločný súbor pravidiel týkajúcich sa povinností a zodpovednosti sprostredkovateľov na jednotnom trhu, čím sa otvoria príležitosti pre všetky podniky vrátane MSP a zabezpečí sa vysoká úroveň ochrany pre všetkých používateľov. Podobne sa v akte o digitálnych trhoch navrhujú harmonizované pravidlá, ktorými sa vymedzujú a zakazujú určité postupy platforiem, ktoré vystupujú ako digitálni „strážcovia prístupu“ a mohli by brániť tomu, aby sa hodnotné a inovatívne služby dostávali k spotrebiteľom, alebo spomalili prienik takýchto služieb k spotrebiteľom, pričom cieľom týchto harmonizovaných pravidiel je zabezpečiť riadne fungovanie jednotného trhu podporou účinnej hospodárskej súťaže na digitálnych trhoch, a najmä podporou súťažiaschopného a spravodlivého prostredia online platforiem. Komisia naliehavo vyzýva spoluzákonodarcov, aby urýchlili prácu a čo najskôr tieto akty prijali.

Počas krízy sa znásobila prax oneskorených platieb, čo pre MSP predstavuje ďalšiu záťaž. **Stredisko EÚ pre monitorovanie oneskorených platieb**, ktoré monitoruje nekalé platobné praktiky²⁶ a analyzuje, ako sa oneskorené platby šíria v rámci dodávateľského reťazca, rozšíri svoju činnosť v súčasnosti zameranú na ekosystém stavebníctva aj na iné oblasti. S cieľom riešiť

²⁴ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1020 z 20. júna 2019 o dohľade nad trhom a súlade výrobkov a o zmene smernice 2004/42/ES a nariadení (ES) č. 765/2008 a (EÚ) č. 305/2011.

²⁵ COM(2021) 219 Lepšia právna regulácia: spoločnými silami v záujme lepšej tvorby práva, https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/better_regulation_joining_forces_to_make_better_laws_en_0.pdf

²⁶ Jedna z hlavných príčin oneskorených platieb.

nekalé platobné praktiky, ktoré zhoršujú oneskorenie platieb a často vedú k dlhým sporom²⁷, Komisia navrhne a zavedie pilotné systémy alternatívneho riešenia sporov.

Finančný tlak a platobná neschopnosť sa v roku 2021 pravdepodobne ešte zvýšia, keďže pomoc sa bude postupne ukončovať²⁸. Najmä riziko nadmerného využívania pákového efektu a potreba rekapitalizácie môžu byť pre MSP výrazné. Nárast počtu konkurzných konaní by mohol výrazne ovplyvniť celé dodávateľské reťazce. To si vyžaduje koordináciu a navrhovanie opatrení, ktoré musia byť primerané budúcim výzvam. Komisia je odhodlaná mobilizovať značné investície, pričom špecializovaný nástroj pre MSP v rámci Programu InvestEU by mohol do konca roka 2023 prilákať investície do MSP vo výške 45 miliárd EUR.

V snahe pomôcť riešiť riziko **platobnej schopnosti**, ktoré má vplyv na MSP, Komisia uľahčí výmenu osvedčených postupov týkajúcich sa opatrení a stimulov, ktoré prijali viaceré členské štáty s cieľom zamerať podporu na životaschopné spoločnosti. Komisia pracuje na špecializovanej kapitálovej podpore pre MSP²⁹ prostredníctvom finančných produktov Programu InvestEU a vyzýva členské štáty, aby prispeli k celoúijnému úsiliu. Cielenu podporu malým a stredným podnikom ďalej poskytuje aj nástroj REACT-EU.

Členské štáty majú viacero možností poskytovať kapitálovú podporu v **rámci vnútroštátnych podporných systémov** s cieľom posilniť platobnú schopnosť a rast inováčných MSP a spoločností so strednou trhovou kapitalizáciou v súlade s pravidlami štátnej pomoci, pričom môžu využívať aj dočasný rámec štátnej pomoci. Patria sem napríklad systémy poskytovania verejných záruk na súkromné investičné fondy, ktoré sú založené na myšlienke, že aby sa prilákali súkromné finančné prostriedky, štát poskytne namiesto samotného kapitálu záruku. Alternatívne sa členské štáty môžu rozhodnúť poskytnúť určité návratné nástroje, ktoré sa neskôr môžu konvertovať na granty v závislosti od toho, ako sa jednotlivé spoločnosti spamätajú a aké budú ich možnosti splácať požičané prostriedky.

Komisia bude ďalej napredovať pri vytváraní jednotného kapitálového trhu. Komisia napríklad urýchľuje prácu na kapitálovom financovaní pre MSP vrátane zvýšenia podpory pre kapitál na rozširovanie podniku, strategické investície a prvotné verejné ponuky akcií (IPO). Tieto aktivity podnietia investície do ekologických a digitálnych technológií vo všetkých fázach života MSP, od startupov cez fázu rastu a expanzie až po odchod na verejné trhy. Nový verejno-súkromný fond IPO bude podporovať MSP a spoločnosti so strednou trhovou kapitalizáciou počas procesu kótovania a po jeho skončení³⁰. Skupina EIB uverejní v druhej polovici roka 2021 výzvy na vytvorenie zainteresovaných tímov pre správu fondov.

²⁷ Podľa strediska má ekosystém stavebníctva EÚ najdlhšie trvanie sporov na svete (v priemere 20 mesiacov na vyriešenie sporu).

²⁸ Odhady naznačujú, že v nadväznosti na to, ako im prestane chodiť podpora, pravdepodobne opustí trh 11,4 % všetkých spoločností, ak sa im nepodarí získať prístup k novým zdrojom úverov. SWD(2021) 351, Výročná správa o jednotnom trhu 2021.

²⁹ Tie, ktoré v súlade s článkom 3 ods. 1 písm. g) nariadenia o Programe InvestEU, boli negatívne zasiahnuté krízou spôsobenou ochorením COVID-19 a na konci roka 2019 sa nenachádzali v ťažkostiach z hľadiska štátnej pomoci.

³⁰ „Verejno-súkromný fond na podporu trhu EÚ s IPO pre MSP“ – štúdia Európskej komisie je k dispozícii na adrese: https://ec.europa.eu/info/evaluation-reports-economic-and-financial-affairs-policies-and-spending-activities_en. Štúdia naznačuje, že verejno-súkromný fond IPO s verejnými investíciami vo výške približne 740 miliónov EUR by mohol zvýšiť IPO malých a stredných podnikov a spoločností so strednou trhovou kapitalizáciou v Európe o 10 %.

Pri zabezpečovaní spravodlivosti a rastu zohráva kritickú úlohu aj zdaňovanie: v nadchádzajúcom oznámení nazvanom „Zdaňovanie podnikov pre 21. storočie“ budú uvedené konkrétne plány na podporu oboch cieľov vrátane konkrétnych opatrení pre MSP.

Politika EÚ v oblasti hospodárskej súťaže zohráva kľúčovú úlohu pri udržiavaní rovnakých podmienok a je jedným z našich najvýznamnejších aktív jednotného trhu, ktorý podporuje podniky v ich snahe inovovať a rásť. Zachovanie hospodárskej súťaže na jednotnom trhu prispieva k odolnosti a konkurencieschopnosti našich spoločností na globálnych trhoch. Komisia bude aj naďalej monitorovať uplatňovanie dočasného rámca štátnej pomoci (ktorého platnosť bude predĺžená do konca roku 2021) a vykonávanie opatrení štátnej pomoci súvisiacich s ochorením COVID-19, pričom preskúma postupné ukončovanie krízových podporných opatrení, ak to situácia umožní, a zároveň sa bude snažiť predísť kaskádovému efektu.

KĹÚČOVÉ OPATRENIA	TRVANIE
Nástroj núdzovej pomoci pre jednotný trh	1. štvrťrok 2022
Výročná správa o jednotnom trhu	každoročne
Možný spoločný formulár/vzor vyhlásenia o vysielaní pracovníkov	1. štvrťrok 2022
Posilniť dohľad nad jednotným trhom s výrobkami z EÚ a z dovozu	4. štvrťrok 2022
✓ rámci Programu InvestEU pracovať na kapitálovej podpore a kapitálovom financovaní na podporu MSP	prebieha

4. RIEŠENIE ZÁVISLOSTÍ: OTVORENÁ STRATEGICKÁ AUTONÓMIA V PRAXI

Otvorenosť voči obchodu a investíciám predstavuje silný a zdroj rastu a odolnosti EÚ ako významného dovozcu a vývozcu. Ochorenie COVID-19 však negatívne ovplyvnilo globálne dodávateľské reťazce a viedlo k nedostatku tovaru v Európe. Ako sa zdôraznilo v priemyselnej stratégii z roku 2020, EÚ musí zlepšiť svoju otvorenú strategickú autonómiu v kľúčových oblastiach³¹.

Kríza ďalej zdôraznila potrebu posilniť schopnosť EÚ **čeliť kríze a konať podľa potreby**. Narušenia v celom dodávateľskom reťazci zdravotného ekosystému, zapríčinené kombináciou prudkého nárastu dopytu, nedostatočnej ponuky a chýbajúcej pracovnej sily, boli obzvlášť problematické, a to aj napriek proaktívnej reakcii EÚ, ktorá pracovala na tom, aby (globálne) dopravné trasy a dodávateľské reťazce zostali čo najotvorenejšie a najbezpečnejšie. Novšie výzvy, ako je nedostatok polovodičov v automobilovom priemysle, poukazujú na to, že Európa čelí aj iným špecifickým závislostiam. Pandémia na toto uvedomenie zintenzívnila a prinútila krajiny, ako sú Spojené štáty americké³², aby prehodnotili svoju pozíciu v globálnych hodnotových reťazcoch.

EÚ má aj významné silné stránky a kapacity. Hoci čelí určitým závislostiam, zároveň od nej závisia iné krajiny („reverzné závislosti“). Vzájomná závislosť môže v globálnych hodnotových reťazcoch byť prvkom stability. EÚ a jej partneri okrem toho majú zahraničné závislosti

³¹ Dlhodobá a prierezová perspektíva posilnenia otvorenej strategickej autonómie Európy sa takisto poskytne v správe o strategickom výhľade z roku 2021.

³² „Executive Order on America’s Supply Chains“ (Vykonávacie nariadenie o amerických dodávateľských reťazcoch)

(„spoločné závislosti“). Tie poskytujú príležitosti na budovanie spolupráce s podobne zmýšľajúcimi partnermi a nájsť vzájomne prospešné riešenia.

Mapovanie strategických závislostí a kapacít v Európskej únii

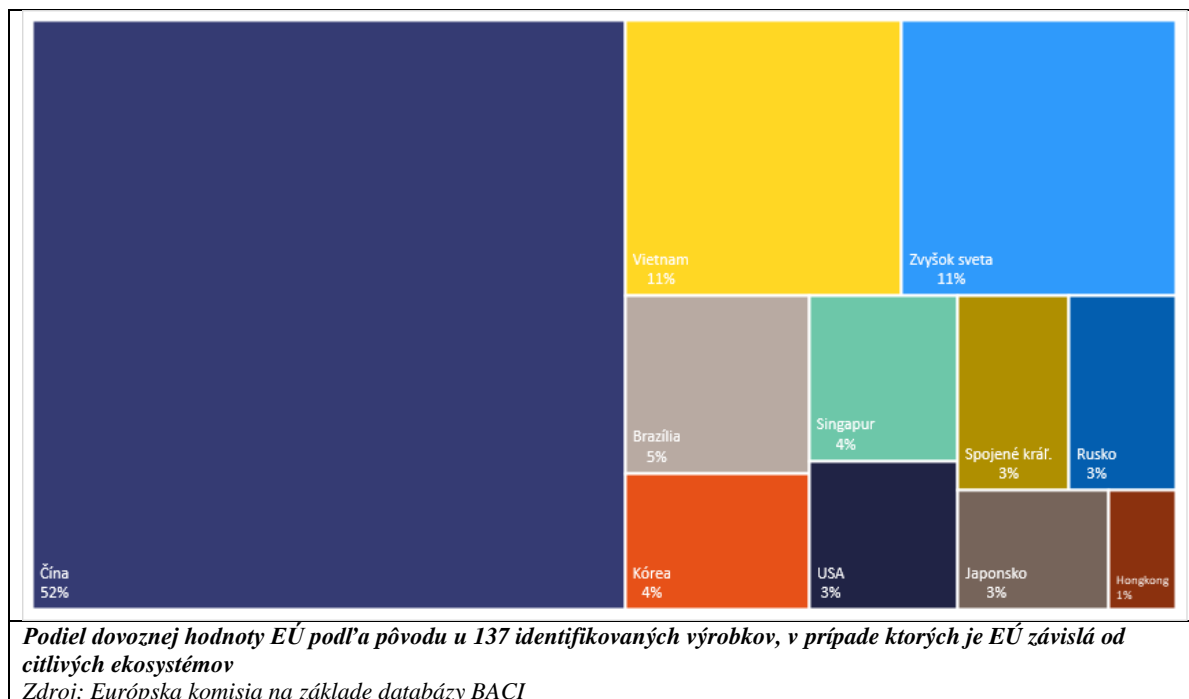
Niektoré problémy, ktoré zastihli Európu nepripravenú, poukazujú na to, že treba **lepšie pochopiť, v čom jej strategické závislosti spočívajú**, ako sa môžu v budúcnosti vyvíjať a do akej miery by viedli k zraniteľnosti EÚ. Tieto strategické závislosti ovplyvňujú základné záujmy EÚ, najmä pokiaľ ide o zdravie,³³ ochranu a bezpečnosť a prístup ku kľúčovým vstupom a technológiám potrebným na zelenú a digitálnu transformáciu.

Na žiadosť Európskej rady vykonala Komisia na základe údajov o obchode analýzu zdola nahor, ktorá poskytuje prvé poznatky o rozsahu danej problematiky. Z 5 200 výrobkov dovážaných do EÚ sa v analýze identifikuje 137 výrobkov (t. j. 6 % celkovej dovoznej hodnoty tovaru v EÚ) v citlivých ekosystémoch, od ktorých je EÚ veľmi závislá – najmä v energeticky náročných priemyselných odvetviach (ako sú suroviny³⁴) a zdravotných ekosystémoch (ako sú aktívne farmaceutické zložky), ako aj ďalšie výrobky, ktoré sú dôležité na podporu zelenej a digitálnej transformácie.

Približne polovica dovozu týchto výrobkov, od ktorých závisíme, pochádza z Číny, za ktorou nasleduje Vietnam a Brazília. Z toho 34 výrobkov (ktoré predstavujú 0,6 % celkovej dovoznej hodnoty tovaru do EÚ) je však potenciálne viac ohrozených, keďže možnosti ďalšej diverzifikácie a ich nahradenia výrobou v EÚ sú obmedzené. Približne 20 z týchto výrobkov sú suroviny a chemické látky používané v ekosystéme energeticky náročných priemyselných odvetví, pričom väčšina ostatných výrobkov sa používa v zdravotnom ekosystéme (napr. účinné farmaceutické zložky a ďalšie produkty súvisiace so zdravím). Analýza takisto poukazuje na výzvy a závislosti v oblasti vyspelých technológií, ako sú cloudové technológie a mikroelektronika prevažne spojené so štruktúrou globálneho trhu.

³³ Vo farmaceutickej stratégii pre Európu sa stanovujú opatrenia na riešenie týchto otázok, pokiaľ ide o dodávanie liekov (COM/2020/761).

³⁴ Komisia do leta 2021 uverejní ďalšiu podrobnú analýzu kritických dodávateľských reťazcov pre odvetvie energetiky. V tejto analýze sa zdôrazňuje, že kritické suroviny a spracované materiály sú nevyhnutné na zaistenie energetickej bezpečnosti a úspešného prechodu na čistú energiu.

V analýze sa poukazuje aj na otázku možných vnútorných závislostí na jednotnom trhu, ktoré súvisia s koncentráciou činností v jednotlivých podnikoch. V takýchto prípadoch môže zohrávať významnú úlohu pri riešení možných rizík súvisiacich s týmito vnútornými závislosťami politika hospodárskej súťaže EÚ a jej presadzovanie, vďaka ktorým zostanú trhy otvorené a súťažeschopné.

V pracovnom dokumente útvarov Komisie³⁵, ktorý je sprievodným dokumentom k tejto aktualizácii, sa predkladá šesť **hlbkových preskúmaní strategických oblastí**, t. j. **surovín, batérii, aktívnych farmaceutických zložiek, vodíka, polovodičov a cloudových a edgových technológií**, a poskytujú sa v ňom ďalšie informácie o pôvode strategických závislostí a ich vplyve. Komisia bude spolupracovať s členskými štátmi, priemyselným odvetvím a sociálnymi partnermi a využívať podporu priemyselného fóra alebo štruktúrovaného dialógu o bezpečnosti dodávok liekov³⁶ a farmaceutickej stratégie, s cieľom prehĺbiť túto analýzu a ďalej riešiť identifikované strategické závislosti.

Komisia začne **druhú fázu hlbkových preskúmaní** potenciálnych závislostí v kľúčových oblastiach vrátane výrobkov, služieb alebo technológií, ktoré sú kľúčové pre súbežnú transformáciu, ako sú obnoviteľné zdroje energie, uskladňovanie energie a kybernetická bezpečnosť. Okrem toho systém monitorovania uplatňovaný Monitorovacím strediskom Komisie pre kritické technológie³⁷ a pravidelný proces preskúmania sa zamerajú tak na súčasné závislosti, ako aj na riziká budúcich (technologických) závislostí.

Vytvorenie súboru nástrojov na zníženie strategických závislostí a ich predchádzanie

Vo väčšine prípadov má samotné priemyselné odvetvie – prostredníctvom svojich firemných politík a rozhodnutí – najlepšie predpoklady na zlepšenie odolnosti a zníženie závislostí, ktoré môžu viesť k zraniteľnostiam, a to aj prostredníctvom diverzifikácie dodávateľov, zvýšeného

³⁵ Pracovný dokument útvarov Komisie o strategických závislostiach a kapacitách, SWD(2021) 352.

³⁶ https://ec.europa.eu/health/human-use/strategy/dialogue_medicines-supply_en.

³⁷ COM(2021) 70, Akčný plán pre synergie medzi civilným, obranným a vesmírnym priemyslom.

využívania druhotných surovín a nahrádzania vstupných surovín inými. Určité situácie, keď sa výroba alebo získavanie zdrojov sústreďa len v jedinej geografickej oblasti, však vedú k nedostupnosti alternatívnych dodávateľov.

V oblastiach strategického významu Komisia vymedzuje opatrenia verejnej politiky, ktoré môžu podporiť úsilie priemyslu o riešenie týchto závislostí a o rozvoj strategických potrieb v oblasti kapacít: vždy, keď je to možné, diverzifikovať ponuku a dopyt na rôznych obchodných partnerov, ale aj vytvárať zásoby a v prípade potreby konať nezávisle. Takéto opatrenia by mali byť vo všeobecnosti založené na **kombinácii činností**, mali by byť cielené a primerané potrebám ekosystémov a identifikovaným rizikám. Komisia bude úzko spolupracovať s príslušnými zainteresovanými stranami s cieľom určiť, akými opatreniami možno zlepšiť pozíciu EÚ v globálnych hodnotových reťazcoch, vrátane posilnenia a diverzifikácie zahraničného obchodu a vytvorenia nových príležitostí aj pre krajiny s nízkymi a strednými príjmami. K zníženiu závislosti a posilneniu odolnosti prispieva aj intenzívnejšie obehové hospodárstvo a efektívnejšie využívanie zdrojov. Okrem toho by tieto opatrenia mali EÚ umožniť zvýšiť vlastnú kapacitu s využitím silných stránok plne fungujúceho jednotného trhu s otvorenými a konkurencieschopnými trhmi. EÚ posilní svoje privilegované vzťahy so svojimi najbližšími susedmi, najmä s tými, ktorí už pracujú na zblížovaní s EÚ v oblasti regulácie.

Ako Komisia uvádza v preskúmaní obchodnej politiky³⁸, v záujme zvýšenia pripravenosti bude vyvíjať úsilie o diverzifikáciu medzinárodných dodávateľských reťazcov a **nadviazanie medzinárodných partnerstiev**.

V oblastiach spoločných závislostí so svojimi partnermi³⁹ sa EÚ môže rozhodnúť so svojimi najbližšími spojencami a partnermi spojiť zdroje a vybudovať silnejšie a rozmanitejšie alternatívne dodávateľské reťazce. Základnými kameňmi takéhoto úsilia sú transatlantické vzťahy a politika rozširovania a susedská politika, ako aj dohody o voľnom obchode s ďalšími partnermi a obchodné bloky. Pokiaľ ide o transatlantické vzťahy, platformu pre spoluprácu by mohla poskytnúť navrhovaná rada EÚ – USA pre obchod a technológie.

Komisia takisto preskúma ďalšie reverzné závislosti a zmapuje oblasti, v ktorých iné krajiny závisia od EÚ. Hlbšie pochopenie takýchto vzájomných závislostí môže zlepšiť politickú reakciu EÚ.

Komisia bude naďalej podporovať **priemyselné aliancie** v strategických oblastiach, kde sa takéto aliancie považujú za najlepší nástroj na urýchlenie činností, ktoré by sa inak nevyvíjali, kde pomáhajú prilákať súkromných investorov, aby otvorene, transparentne a v plnom súlade s pravidlami hospodárskej súťaže diskutovali o nových obchodných partnerstvách a modeloch, a kde majú potenciál pre inovácie a tvorbu pracovných miest s vysokou hodnotou. Komisia bude venovať osobitnú pozornosť inkluzívnosti aliancií pre startupy a malé a stredné podniky. Takéto aliancie by mali dopĺňať verejno-súkromné partnerstvá⁴⁰ a poskytovať širokú a otvorenú

³⁸ COM(2021) 66.

³⁹ Napr. v analýze citlivých ekosystémov bolo identifikovaných približne 20 výrobkov dovážaných z Číny, od ktorých sú EÚ aj USA veľmi závislé (vrátane zdravotníctva, energeticky náročných priemyselných odvetví, obnoviteľných zdrojov energie a digitálnych/elektronických ekosystémov). To isté platí aj pre ďalších blízkych obchodných partnerov EÚ.

⁴⁰ Vráťane strategických výskumných a inovačných programov v rámci programu Horizont Európa podporovaných priemyslom a členskými štátmi, ktoré tvoria základ plánov pre priemyselné technológie EVP [COM(2020) 628], s. 10. V programe Horizont Európa sa navrhuje 49 verejno-súkromných partnerstiev, pričom EÚ prispeje takmer 25 miliardami EUR s cieľom mobilizovať aspoň rovnakú sumu od súkromných partnerov a členských štátov.

platformu na stanovenie strategických plánov a účinnú koordináciu plánov investícií do výskumu, vývoja a inovácií v oblasti technológií v konkrétnych ekosystémoch. Komisia už vytvorila priemyselné aliancie v troch zo šiestich oblastí, v ktorých spoločne s týmto oznámením predkladá hĺbkové preskúmania. Ide o aliancie pre suroviny, batérie a vodík.

Na základe týchto pozitívnych skúseností sa Komisia chystá rozbehnúť dve aliancie, ktoré už boli oznámené v novej priemyselnej stratégii a v oznámení o digitálnom desaťročí v digitálnej oblasti: **aliancia pre procesory a polovodičové technológie** a **aliancia pre priemyselné údaje, edgové a cloudové technológie**. Tieto aliancie, ktoré spájajú najrôznejšie zainteresované strany, pomôžu dosiahnuť kľúčové politické ciele EÚ v oblasti mikroelektroniky a posilniť postavenie európskeho priemyslu na globálnom trhu cloud computingu a edge computingu, pričom sa zamerajú najmä na trend rastúcej distribúcie a decentralizácie kapacít na spracovanie údajov a na potrebu umožniť združený a cloudový ekosystém neviazaný na výroby určitého predajcu.

Komisia takisto zvažuje prípravu: i) **aliancie pre kozmické nosné rakety** s cieľom spojiť všetkých veľkých a malých aktérov v úsilí o vytvorenie globálneho konkurencieschopného, nákladovo efektívneho a autonómneho prístupu EÚ do vesmíru; a ii) **aliancie pre letectvo s nulovými emisiami** s cieľom zabezpečiť pripravenosť trhu na prelomové konfigurácie lietadiel (napr. vodík, elektrická energia), pričom sa využijú existujúce investície iniciatívy Čisté nebo a prispeje sa k dosiahnutiu cieľa klimatickej neutrality Európy do roku 2050. Táto aliancia sa bude v plnej miere dopĺňať s alianciou pre obnoviteľné a nízkouhlíkové palivá⁴¹, o ktorej sa v súčasnosti uvažuje.

Komisia bude naďalej podporovať úsilie členských štátov o združovanie verejných zdrojov prostredníctvom **dôležitých projektov spoločného európskeho záujmu** v oblastiach, v ktorých samotný trh nemôže priniesť prelomové inovácie, ako to bolo v prípade batérií⁴² a mikroelektroniky⁴³. Členské štáty a spoločnosti spoločne vyjadrili záujem zapojiť sa do ďalších dôležitých projektov spoločného európskeho záujmu, ako je projekt zameraný na cloud novej generácie, vodík, nízkouhlíkový priemysel, farmaceutický priemysel a druhý dôležitý projekt spoločného európskeho záujmu týkajúci sa špičkových polovodičov. Komisia tieto plánované projekty pozorne preskúma a ak splnenia kritériá, podporí ich až do štádia dosiahnutia zrelosti. Vo vhodných prípadoch, ako napríklad v prípade batérií, môžu pri príprave takýchto dôležitých projektov spoločného európskeho záujmu pomôcť priemyselné aliancie.

Z rozpočtu EÚ sa môžu podporovať aj investície v oblastiach strategického významu. Napríklad národné plány podpory obnovy a odolnosti môžu zahŕňať príspevky do zložiek v členských štátoch v rámci Programu InvestEU a členské štáty by mohli na investovanie do týchto odvetví použiť časť svojich vnútroštátnych alokácií.

Strategická závislosť môže mať **osobitný vplyv na malé a stredné podniky** v podobe vyšších nákladov na zmenu alebo absencie dynamických spoločenstiev startupov a inovačných menších poskytovateľov. V roku 2021 príjme Európska platforma pre spoluprácu klastrov a sieť Enterprise Europe Network posilnené opatrenia s cieľom pomôcť malým a stredným podnikom riešiť narušenia a zraniteľné miesta alebo diverzifikovať činnosť ich prepojením s novými miestnymi a cezhraničnými partnermi v záujme zvýšenia odolnosti týchto podnikov. K dispozícii je kombinovaný rozpočet vo výške 61 miliónov EUR z Programu pre jednotný trh . Flexibilitu

⁴¹ COM(2020) 789 Stratégia pre udržateľnú a inteligentnú mobilitu.

⁴² https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sk/IP_21_226.

⁴³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/ip_18_6862.

dodávateľských reťazcov by takisto zlepšili digitálne riešenia, ako sú dátové priestory pre priemyselnú výrobu.

Globálne vedúce postavenie v oblasti technológií je neoddeliteľne spojené s **vedúcim postavením pri stanovovaní noriem** a zaisťovaní interoperability. Globálna konvergencia na základe rovnakých medzinárodných noriem pomáha znižovať náklady na prispôsobenie a posilňuje hodnotové reťazce EÚ a globálne hodnotové reťazce. Aby si EÚ udržala svoj vplyv pri stanovovaní globálnych noriem, musí jej vlastný systém normalizácie, ktorý je jadrom jednotného trhu, fungovať pružne a efektívne. Či už ide o vodík, batérie, veternú energiu na mori, bezpečné chemické látky, kybernetickú bezpečnosť alebo satelitné údaje, priemysel v EÚ potrebuje európske a medzinárodné normy, ktoré včas podporia jeho súbežnú transformáciu. Získanie globálneho vedúceho postavenia pri vytváraní týchto kľúčových prioritných noriem je takisto zásadné pre konkurencieschopnosť a odolnosť priemyslu EÚ.

Komisia predloží **stratégiu pre normalizáciu**. Podporí sa ňou asertívnejší postoj k európskym záujmom v oblasti normalizácie (v EÚ aj na celom svete) a otvorená spolupráca s ostatnými krajinami v určitých oblastiach spoločného záujmu (napr. s USA a Kanadou, pokiaľ ide o zákonné a etické používanie umelej inteligencie). V tejto súvislosti Komisia posúdi, či je na dosiahnutie týchto cieľov potrebná zmena nariadenia o normalizácii. Spoločná pracovná skupina Komisie a európskej normalizačnej organizácie vymedzí dohodnuté riešenia s cieľom rýchlo prijať tie normy, ktoré sa považujú za kľúčové. Komisia bude takisto venovať osobitnú pozornosť predvídaníu potrieb normalizácie, ktoré podporujú súbežnú transformáciu priemyselných ekosystémov.

Európske spoločnosti potrebujú rovnaké podnikateľské podmienky na celom svete aj na jednotnom trhu. Politika EÚ v oblasti hospodárskej súťaže a obchodná politika musí naďalej umožňovať dôrazný zásah voči nekalým a donucovacím praktikám a zároveň uprednostňovať medzinárodnú spoluprácu pri riešení spoločných globálnych problémov. V spojení s týmito oznámeniami Komisia navrhuje právny nástroj na riešenie potenciálne **rušivých účinkov zahraničných subvencií** na jednotný trh. Vďaka tomuto právnemu nástroju sa budú kontrolovať subvencie poskytované zahraničnými vládami podnikom s úmyslom nadobudnúť spoločnosť z EÚ alebo sa uchádzať o verejnú zákazku, ktoré by mohli narušiť hospodársku súťaž. Komisia sa bude v spolupráci so svojimi obchodnými partnermi týmito priemyselnými dotáciami, ktoré narušujú hospodársku súťaž, naďalej zaoberať.

Verejné výdavky prostredníctvom verejného obstarávania predstavujú každoročne 14 % HDP EÚ. Európsky rámec pre verejné obstarávanie môže pomôcť zlepšiť konkurencieschopnosť podnikov, a to aj uplatňovaním strategických kritérií, najmä na verejné obstarávanie zelených, sociálnych a inovačných riešení, a zároveň zabezpečiť transparentnosť a hospodársku súťaž. Takisto je dôležité zvýšiť verejné obstarávanie inovačných digitálnych riešení a v oblasti výskumu a vývoja⁴⁴. Okrem toho Komisia vypracuje **usmernenia o tom, ako účinne využívať verejné obstarávanie na posilnenie odolnosti kľúčových ekosystémov** s využitím súboru nástrojov, ktorý verejným obstarávateľom pomôže identifikovať a riešiť strategické riziká a závislosti v oblasti dodávok a diverzifikovať dodávateľskú základňu.

⁴⁴ Nedostatok investícií do verejného obstarávania inovačných riešení v Európe v porovnaní s jej hlavnými obchodnými partnermi je najvyšší v oblasti digitálnych riešení a v oblasti výskumu a vývoja (faktor 3 a faktor 5 nedostatočných investícií).
<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/final-report-available-benchmarking-innovation-procurement-investments-and-policy-frameworks-across>

KLÚČOVÉ OPATRENIA	TRVANIE
Prijat' návrh na riešenie potenciálnych rušivých účinkov zahraničných subvencií na jednotný trh	máj 2021
Pravidelné preskúmanie strategických závislostí a monitorovanie súvisiacich rizík	od roku 2021
Preskúmať medzinárodné partnerstvá a spoluprácu s cieľom riešiť strategické závislosti	od roku 2021
Začať činnosť aliancie pre procesory a polovodičové technológie a alianciu pre priemyselné údaje, edgové a cloudové technológie	2. štvrťrok 2021
Posilniť opatrenia týkajúce sa narušení dodávateľského reťazca a zraniteľných miest malých a stredných podnikov	4. štvrťrok 2021
Prijat' stratégiu pre normalizáciu	3. štvrťrok 2021
Vydať usmernenie k identifikácii a riešeniu strategických závislostí prostredníctvom verejného obstarávania	1. štvrťrok 2022

5. URÝCHLENIE SÚBEŽNEJ TRANSFORMÁCIE

Priemyselná stratégia na rok 2020 obsahovala zoznam opatrení na podporu zelenej a digitálnej transformácie priemyslu EÚ, z ktorých mnohé sú už vykonané⁴⁵, pandémie však zásadne ovplyvnila rýchlosť a rozsah tejto transformácie. Teraz je jasnejšie ako kedykoľvek predtým, že spoločnosti, ktoré sa usilujú o udržateľnosť a digitalizáciu, budú mať väčšiu šancu na úspech ako iné. Digitálna transformácia podnikov je preto jedným zo štyroch základných bodov digitálneho kompasu⁴⁶.

Spoluvytváranie spôsobov transformácie v príslušných priemyselných ekosystémoch

Výročná správa o jednotnom trhu za rok 2021⁴⁷ predstavuje prvú analýzu výziev, ktorým doteraz čelilo **14 priemyselných ekosystémov**, ale aj transformačných iniciatív, ktoré sa už uskutočnili s cieľom dosiahnuť súbežnú transformáciu a zvýšiť odolnosť. Pracovný dokument útvarov Komisie⁴⁸ o čistej a konkurencieschopnej európskej oceli sa napríklad podrobne zaoberá tým, čo zelená a digitálna transformácia znamená pre toto konkrétne odvetvie, a vysvetľuje, ako politické opatrenia EÚ podporujú toto priemyselné odvetvie v popredí transformačného úsilia.

Tieto analýzy môžu slúžiť na to, aby sa v spolupráci s priemyslom, verejnými orgánmi, sociálnymi partnermi a ďalšími zainteresovanými stranami v prípade potreby vymedzili **spôsohy transformácie** ekosystémov. Vďaka tomu bude možné lepšie od základov porozumieť rozsahu, nákladom, dlhodobým prínosom a podmienkam opatrení potrebných na súbežnú transformáciu najrelevantnejších ekosystémov a na základe toho vypracovať akčný plán v prospech udržateľnej konkurencieschopnosti. Tento plán by mal zohľadniť príslušné vstupy, ako sú plány pre priemyselné technológie uvedené v oznámení o Európskom výskumnom priestore⁴⁹ a tie, ktoré boli vypracované v rámci akčného plánu pre synergie medzi civilným, obranným a vesmírnym priemyslom⁵⁰.

⁴⁵ SWD(2021) 351, Výročná správa o jednotnom trhu 2021, oddiel 3 a príloha II.

⁴⁶ COM(2021) 118 final.

⁴⁷ SWD(2021) 351, Výročná správa o jednotnom trhu 2021, príloha III.

⁴⁸ SWD(2021) 353, Smerom ku konkurencieschopnej a čistej európskej oceli.

⁴⁹ COM(2020) 628 final, Nový EVP pre výskum a inovácie.

⁵⁰ COM(2021) 70 final, Akčný plán pre synergie medzi civilným, obranným a vesmírnym priemyslom.

Prioritou by mali byť ekosystémy a odvetvia, ktoré čelia najväčším výzvam z hľadiska plnenia cieľov v oblasti klímy a udržateľnosti a zvládnutia digitálnej transformácie a ktorých konkurencieschopnosť od toho závisí, napr. energeticky náročné priemyselné odvetvia (vrátane chemického a oceliarskeho priemyslu)⁵¹ či stavebníctvo, ako aj odvetvia, ktoré sú výrazne postihnuté krízou, kde urýchlenie súbežnej transformácie prispeje k ich obnove (napr. cestovný ruch a mobilita⁵²).

Podpora ekonomickej výhodnosti zelenej a digitálnej transformácie

Priemysel EÚ chce využiť výzvy a príležitosti, ktoré súbežná transformácia ponúka. Je pripravený investovať, ale vyžaduje si predvídateľnosť a skutočné ekonomické argumenty, súdržný a stabilný regulačný rámec pre prístup ku kapacitám a infraštruktúre, finančné prostriedky na inovácie a ich zavádzanie, suroviny a dekarbonizovanú energiu, opatrenia na zvýšenie dopytu po klimaticky neutrálnych a obehových výrobkoch a správne zručnosti. To všetko je potrebné na konkurencieschopnú transformáciu.

EÚ má bezprostrednú príležitosť podporiť túto ekonomickú výhodnosť v rámci svojho úsilia o **obnovu**. Ako odrazový mostík na urýchlenie obnovy v Európe a posilnenie záväzku k zelenej a digitálnej transformácii by sa mal využiť rozpočet EÚ a program NextGenerationEU, najmä Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti. Keďže tieto projekty majú pre všetky členské štáty veľký význam a keďže sú pri nich potrebné veľmi rozsiahle investície, pričom ich potenciál vytvárať pracovné miesta a rásť a profitovať zo zelenej a digitálnej transformácie je enormný, Komisia dôrazne nabáda členské štáty, aby do svojich národných plánov podpory obnovy a odolnosti zahrnuli investície a reformy v niekoľkých hlavných oblastiach⁵³. Komisia teraz národné plány dôkladne posudzuje a bude monitorovať ich vykonávanie s cieľom zabezpečiť najmä to, aby sa aspoň 37 % finančných prostriedkov vyčlenilo na zelené investície a aspoň 20 % na digitalizáciu. Mnohé národné plány podpory obnovy a odolnosti nasmerujú finančné prostriedky na zelené a digitálne investície do malých a stredných podnikov. Na súbežnú transformáciu sa výrazne zamerajú aj fondy politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027, čo prispeje k zelenej a digitálnej transformácii hospodárstva EÚ.

Plány podpory obnovy a odolnosti ponúkajú bezprecedentnú príležitosť spojiť sily v rámci **projektov, na ktorých sa zúčastní viac krajín**, s cieľom vybudovať kritické digitálne a zelené kapacity. Niekoľko členských štátov vyjadrilo svoj zámer zahrnúť do svojich návrhov národných plánov projekty pre viac krajín. Tieto projekty by mohli urýchliť veľmi potrebné investície do vodíka, koridorov 5G, spoločnej dátovej infraštruktúry a služieb, udržateľnej dopravy, blockchainu alebo európskych centier digitálnych inovácií. Komisia posudzuje možnosti, ako vytvoriť účinný mechanizmus, ktorý by urýchlil realizáciu takýchto projektov zahŕňajúcich viac krajín a ktorý by umožnil najmä kombináciu financovania zo strany členských štátov a EÚ⁵⁴.

Presadzovanie pravidiel hospodárskej súťaže, najmä pravidiel štátnej pomoci, zabezpečí, aby verejné finančné prostriedky určené na oživenie nenahrádzali ďalšie súkromné investície, ale ich

⁵¹ Mali by sa rozvíjať synergie medzi spôsobmi transformácie a orientačnými dobrovoľnými plánmi, ako sa stanovuje v nariadení o európskom právnom predpise v oblasti klímy.

⁵² Pri zohľadnení stratégie pre udržateľnú a inteligentnú mobilitu [COM(2020) 789 final].

⁵³ Ročná stratégia udržateľného rastu na rok 2021, COM(2020) 575 final. Názvy hlavných iniciatív: Naštartujme (power up); Renovujme (renovate); Dobíjajme a dotankujme (recharge & refuel); Pripojme sa (connect); Modernizujme (modernise); Rozširujme sa (scale up); Rekvalifikujme a zlepšujme zručnosti (Reskill & upskill).

⁵⁴ Ako sa uvádza v oznámení s názvom Digitálny kompas do roku 2030, COM (2021) 118 final.

podnecovali. Komisia takisto vykonáva **rozsiahlu revíziu pravidiel EÚ v oblasti hospodárskej súťaže** s cieľom zabezpečiť, aby v čase, keď sa zásadne mení aj globálne konkurenčné prostredie, boli vhodné na podporu zelenej a digitálnej transformácie v prospech Európanov. Revízia **pravidiel štátnej pomoci v oblasti životného prostredia a energetiky** umožní členským štátom lepšie podporovať podniky pri dekarbonizovaní svojich výrobných procesov a prijímaní zelenších technológií v kontexte zelenej dohody a novej priemyselnej stratégie. **Pravidlá štátnej pomoci týkajúce sa dôležitých projektov spoločného európskeho záujmu** pomáhajú katalyzovať cezhraničné investície do prelomových inovácií, pri ktorých samotný trh nie je ochotný niesť riziko, ale len vtedy, ak prínosy riešenia jasného zlyhania trhu prevažujú nad rizikom narušenia jednotného trhu. Hoci z nedávneho hodnotenia súčasného oznámenia o dôležitých projektoch spoločného európskeho záujmu vyplynulo, že ustanovenia fungujú dobre, budú potrebné určité ciele úpravy vrátane ďalšieho zlepšenia ich otvorenosti, uľahčenia účasti malých a stredných podnikov a poskytnutia usmernení pre kritériá združovania finančných prostriedkov z vnútroštátnych rozpočtov a programov EÚ. Nové usmernenia pre regionálnu štátnu pomoc umožnia členským štátom podporovať najviac znevýhodnené regióny pri vyrovnávaní a znižovaní rozdielov, ako aj regióny, ktoré čelia transformačným alebo štrukturálnym výzvam, a zároveň zabezpečia rovnaké podmienky pre všetky členské štáty.

Komisia vo svojom hodnotení **usmernení pre štátnu pomoc pre širokopásmové pripojenie** posudzuje, či sú tieto pravidlá vhodné na daný účel a zohľadňujú najnovší technologický vývoj a situáciu na trhu, aby v súlade s politickými cieľmi stanovenými okrem iného v oznámení o gigabitovej spoločnosti a v oznámení o digitálnom desaťročí mohli plne podporiť ambície EÚ, pokiaľ ide o zavádzanie širokopásmovej infraštruktúry. Okrem toho sa prebiehajúce **preskúmanie antitrustových pravidiel pre horizontálne dohody** medzi spoločnosťami bude týkať aj otázok, ktoré sú kľúčové pre zelenú a digitálnu transformáciu, ako sú dohody o výskume a vývoji, a poskytne usmernenie pre tzv. dohody o udržateľnosti a dohody o výmene a spoločnom využívaní údajov v prospech hospodárskej súťaže. Prebiehajúce preskúmanie nariadenia o skupinovej výnimke pre vertikálne dohody a vertikálnych usmernení má podobne za cieľ prispôsobiť uplatniteľné pravidlá novej situácii na trhu, kde rastie elektronický obchod a online predaj, a poskytnúť podnikom pre tieto otázky aktuálne usmernenia. S ohľadom na vývoj napr. v oblasti digitalizácie a globalizácie sa takisto preskúmava aj **oznámenie o definícii trhu**. V rámci **preskúmania obchodnej politiky** Komisia stanovila plán, aby mohla v plnej miere zohrávať svoju úlohu v rámci súbežnej transformácie. EÚ bude v rámci svojho zamerania na vykonávanie obchodných a investičných dohôd využívať všetky možnosti flexibility zapracované do súčasných obchodných dohôd, aby boli vhodné na daný účel a reagovali na nové výzvy súvisiace so zelenou a digitálnou transformáciou.

Na podporu financovania zelenej obnovy Komisia pripravuje **obnovenú stratégiu udržateľného financovania** a legislatívnu iniciatívu týkajúcu sa **udržateľnej správy a riadenia spoločností**, ktorá zabezpečí náležitú starostlivosť zo strany spoločností. Okrem toho sa podpora zelených investícií bude spájať s vypracovaním nových noriem pre zelené financovanie.

Pred letnými prázdninami v roku 2021 Komisia predloží balík „**Fit-for-55**“ (o znížení emisií o 55 %), v ktorom predloží ucelenú revíziu kľúčových nástrojov klimaticko-energetického balíka do roku 2030 s cieľom dosiahnuť do roku 2050 klimaticky neutrálnu Európu. V snahe lepšie riešiť riziko úniku uhlíka predstaví aj **mechanizmus kompenzácie uhlíka na hraniciach** pre vybrané odvetvia, a to v plnom súlade s pravidlami WTO. Na riešenie rizík úniku uhlíka z globálne vystavených energeticky náročných priemyselných odvetví by sa mali naďalej používať existujúce nástroje, kým sa nezavedú plne účinné alternatívne opatrenia. Vzhľadom

na rôznorodosť prístupov k stanovovaniu cien uhlíka po celom svete bude Komisia naďalej oslovovať medzinárodných partnerov EÚ s cieľom nájsť v tejto oblasti základ pre spoluprácu.

Program Horizont Európa spolu so všetkými svojimi nástrojmi – partnerstvami⁵⁵, Európskou radou pre inováciu a Inštitútom pre inováciu a technológie – prispeje k vytvoreniu celoeurópskeho inovačného ekosystému novej generácie pre zelenú a digitálnu transformáciu. **Inovačný fond** bude naďalej poskytovať kritickú podporu na komerčnú demonštráciu inovačných nízkouhlíkových technológií vo viacerých odvetviach. V rámci návrhu revidovanej smernice o ETS Komisia zvažuje návrh **európskeho prístupu k rozdielovým zmluvám o uhlíku** s využitím príjmov z ETS a doplnením ďalších foriem podpory v rámci inovačného fondu.

Súčasná investícia do obnoviteľných zdrojov energie, uskladňovania energie, sietí, prepojení a priemyselnej transformácie v EÚ sú príliš pomalé⁵⁶. Na to, aby zelená transformácia priniesla skutočne udržateľnú konkurencieschopnosť, potrebuje priemysel prístup k veľkému objemu cenovo dostupnej a dekarbonizovanej elektrickej energie. V tejto súvislosti je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie. Komisia bude spolupracovať s členskými štátmi na zvýšení ich ambícií v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov a zjednodušení postupov udeľovania povolení. Geografické laboratórium pre energetiku a priemysel, nástroj, ktorý vyvíja Spoločné výskumné centrum Komisie v spolupráci so zainteresovanými stranami z priemyslu, bude spoločnostiam a plánovačom energetickej infraštruktúry poskytovať geopriestorové informácie. Priemyselní spotrebitelia, MSP a príslušné komunity môžu takisto spolupracovať na dlhodobej cenovej bezpečnosti projektov v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov a na zlepšení environmentálnej stopy. Komisia ako súčasť revidovanej smernice o energii z obnoviteľných zdrojov v júni 2021 zvaží opatrenia na podporu prijímania **podnikových dohôd o nákupe energie z obnoviteľných zdrojov** a odstránenie akýchkoľvek neodôvodnených prekážok.

Rozšírenie trhu a globálny rast dopytu po veterných turbínach, solárnych fotovoltaických paneloch a inteligentných energetických technológiách je kľúčovou príležitosťou, keďže väčší rozsah by mal priniesť nižšie náklady na energiu pre priemysel, ako aj pre spoločnosť ako celok. Komisia víta úsilie o rozšírenie výroby týchto technológií v EÚ, ako je napríklad európska iniciatíva v oblasti solárnej energie vedená priemyselným odvetvím. Komisia pracuje aj na opatreniach v oblasti ekodizajnu solárnych panelov vrátane možných požiadaviek na uhlíkovú stopu.

Európska aliancia pre **suroviny** (ERMA) vytvára databázu projektov pre hodnotové reťazce vzácnych zemín a magnetov, ako aj pre uskladňovanie energie a konverzné materiály. Ak by sa mali zrealizovať všetky projekty identifikované alianciou ERMA, mohlo by to viesť k tomu, že do roku 2030 až 60 % ročného inštalovaného výkonu EÚ v oblasti veternej energie by mohlo využívať magnety zo vzácnych zemín produkované v EÚ a ponuka EÚ by do roku 2030⁵⁷ pokryla 20 % predpokladaného dopytu po nikli.

⁵⁵ Okrem iného partnerstvá zamerané na čistú oceľ, spracovateľský priemysel, vodík, batérie, cestnú dopravu s nulovými emisiami, čisté letectvo, vodnú dopravu s nulovými emisiami, udržateľné zastavané prostredie a pokročilú výrobu.

⁵⁶ SWD(2020) 176 final, Posúdenie vplyvu, ktoré je sprievodným dokumentom k plánu cieľov v oblasti klímy do roku 2030 (tabuľka 12); Agora-Energiewende & EMBER (2021): Európske odvetvie energetiky v roku 2020. V najnovších národných energetických a klimatických plánoch sa uvádza ročný nárast výroby veternej a slnečnej energie v rokoch 2020 až 2030 vo výške 72 TWh, ale na dosiahnutie cieľa v oblasti klímy na úrovni 55 % by bolo potrebných 93 – 100 TWh/rok.

⁵⁷ Pre príslušné výpočty pozri kapitolu 5.1 SWD(2021) 352 o strategických závislostiach a kapacitách.

Kľúčové bude pokračovať v úsilí o udržateľný dizajn výrobkov, **obehové hospodárstvo** a zvýšený zber a recykláciu surovín, ako aj o fungujúci trh s druhotnými surovinami. Návrh nariadenia o batériách, ktorý predložila Komisia, poskytuje inovačný regulačný rámec pre batérie pokrývajúci celý ich životný cyklus.

Zo zelenej transformácie môžu profitovať **MSP**, potrebujú však poradenstvo a finančnú podporu, aby ju využili čo najlepšie. Na účely poskytovania špecializovaného poradenstva pre MSP už sieť Enterprise Europe Network nasadzuje poradcov pre udržateľnosť, ktorí v plnej miere rozbehnú činnosť od roku 2022. Budú podporovať inovácie MSP v oblasti dekarbonizovanej výroby elektrickej energie vrátane využívania solárnych panelov a energetickej účinnosti. Pre MSP má takisto zásadný význam digitalizácia, a preto budú všetky príslušné platformy⁵⁸ konať spoločne s cieľom podporovať MSP v ich ekosystémoch, napríklad zavádzaním obchodných modelov založených na údajoch a riešení proti kybernetickým hrozbám. Do roku 2023 sa z programu Digitálna Európa investuje 310 miliónov EUR do európskych centier digitálnych inovácií, ktoré malým a stredným podnikom ponúknu miestnu podporu pri digitálnej transformácii a prístup k testovaniu technológií. V roku 2021 Európska rada pre inováciu vyčlení 1,1 miliardy EUR vo forme grantov a kapitálového financovania, najmä pre startupy a inovačné MSP.

Komisia sa bude usilovať o posilnenie **súčinnosti medzi udržateľnou a digitálnou transformáciou**. Digitálne riešenia, ako sú digitálne dvojčatá vo vyspelejšej výrobe, môžu pomôcť optimalizovať procesy vo všetkých ekosystémoch. **Európska zelená digitálna koalícia** vedená priemyselným odvetvím bude merať vplyv a urýchli zavádzanie digitálnych riešení do kľúčových zelených odvetví. S cieľom splniť záväzky prijaté v rámci digitálneho kompasu⁵⁹ Komisia určí ďalšie opatrenia na dosiahnutie **cieľa uhlíkovej neutrality v súvislosti s technológiami IKT** a na zvýšenie využívania digitálnych technológií, aby sa znížila environmentálna stopa iných ekosystémov.

Zelenú a digitálnu transformáciu nemožno realizovať bez väčšieho a spravodlivého spoločného využívania údajov, najmä s cieľom optimalizovať udržateľnosť a vyvíjať inovačné produkty a služby. V snahe pomôcť využiť potenciál údajov zo strany spoločností a verejného sektora Komisia v roku **2021** navrhne **akt o údajoch a prostredníctvom nadchádzajúceho programu Digitálna Európa bude naďalej podporovať vytváranie odvetvových „spoločných európskych dátových priestorov“** v plnom súlade so základnými právami. Na medzinárodnej úrovni sa EÚ zapája do rokovaní o iniciatíve spoločného vyhlásenia WTO o elektronickom obchode s cieľom formovať globálne pravidlá digitálneho obchodu. V záujme podpory rozvoja bezpečnej a dôveryhodnej umelej inteligencie Komisia 21. apríla 2021 predložila návrh regulačného rámca pre umelú inteligenciu a revidovaný koordinovaný plán v oblasti umelej inteligencie.

Dôležitou súčasťou investovania do ľudí sú **investície do zručností**, ktoré budú nevyhnutné na podporu súbežnej transformácie a na prispievanie k spravodlivému oživeniu. Európsky program v oblasti zručností podporuje zelenú a digitálnu transformáciu iniciatívami, ako je napríklad Pakt o zručnostiach. Ten pomáha mobilizovať súkromný sektor a ostatné zainteresované strany, aby zvyšovali úroveň zručností a rekvitalizovali európsku pracovnú silu. Pakt podporuje rozsiahle partnerstvá v oblasti zručností podľa jednotlivých ekosystémov,

⁵⁸ Sieť európskeho centra digitálnych inovácií (EDIH), Európsky program pre zmenu klímy, sieť Enterprise Europe Network a Startup Europe.

⁵⁹ COM(2021) 118 final, 2030 Digitálny kompas: digitálne desaťročie na európsky spôsob.

z ktorých niektoré už predložili záväzky v oblasti zručností (automobilová technika, mikroelektronika, letecký a kozmický priemysel a obranný priemysel). Okrúhle stoly o zručnostiach, ktoré Komisia organizuje spolu s príslušnými zainteresovanými stranami z každého ekosystému, sa do polovice roku 2021 budú vzťahovať na všetky ekosystémy a prispievajú k navrhovaniu pracovných plánov a ich vykonávaniu. Rozpočet EÚ na roky 2021 – 2027 zahŕňa niekoľko nástrojov, ktoré môžu podporiť zvyšovanie úrovne zručností a rekvalifikáciu⁶⁰. Národné plány podpory obnovy a odolnosti môžu takisto prispieť k zamestnanosti aj jej účinnej aktívnej podpore⁶¹.

KLÚČOVÉ OPATRENIA	TRVANIE
Spoločná tvorba zelených a digitálnych spôsobov transformácie pre príslušné ekosystémy, počnúc cestovným ruchom a energeticky náročnými priemyselnými odvetvami	od 2. štvrtroka 2021
Opatrenia na podporu dohôd o nákupe energie z obnoviteľných zdrojov v návrhu revidovanej smernice o energii z obnoviteľných zdrojov	2. štvrtrok 2021
V návrhu revidovanej smernice o ETS zväžiť európsky prístup k rozdielovým zmluvám o uhlíku	2. štvrtrok 2021
Geografické laboratórium pre energetiku a priemysel	od 4. štvrtroka 2021

6. ZÁVER: POSILNENÍ PARTNERSTVOM

Nová priemyselná stratégia 2020 položila základy priemyselnej politiky, ktorá podporí súbežnú transformáciu, zvýši globálnu konkurencieschopnosť priemyslu EÚ a posilní strategickú autonómiu Európy. Stanovila pre Európu nový priemyselný kurz, ktorý je v súlade s ambíciami dneška a realitou zajtrajška. Práca stále pokračuje, pričom sa vychádza z výhod Európy ako domova priemyslu – našej rozmanitosti a talentu našich ľudí, inovátorov a tvorcov, našich hodnôt a tradícií sociálneho trhu. Táto nová priemyselná stratégia je podnikavá v koncepcnej i praktickej rovine a plní požiadavky doby.

EÚ, jej členské štáty a priemyselné odvetvie sa teraz poučili z krízy a sú pripravení postaviť európsky priemysel na novom, udržateľne konkurencieschopnom základe. To znamená, že budú vykonávať opatrenia ohlásené v oblasti priemyslu, MSP a jednotného trhu v rámci priemyselného balíka z marca 2020 a budú na ne nadväzovať. Takisto to znamená chrániť kľúčové aktívum Európy, jej jednotný trh, a to zaistením otvorenej strategickej autonómie a urýchlením zelenej a digitálnej transformácie na celom území EÚ. Dôležitú úlohu v tom zohrávajú právne predpisy, spolupráca, investície, partnerstvá a medzinárodná spolupráca. Táto aktualizácia balíka opatrení priemyselnej politiky pomôže uvedené ciele dosiahnuť.

Aby bolo naše úsilie účinné, musí byť podporované silnými partnerstvami medzi EÚ, členskými štátmi, sociálnymi partnermi, priemyselnými a ďalšími príslušnými zainteresovanými stranami, ako aj medzi priemyselnými ekosystémami a v rámci nich, pričom sa bude využívať otvorené a inkluzívne priemyselné fórum EÚ. V prípade najvýznamnejších ekosystémov a spolu s ďalšími príslušnými zainteresovanými stranami bude fórum podporovať rozvoj spôsobov transformácie a analýzu strategických závislostí. Bude podporovať najlepšie postupy a riešenia naprieč

⁶⁰ Napríklad Európsky sociálny fond, Erasmus alebo program Digitálna Európa.

⁶¹ Odporúčanie Komisie týkajúce sa účinnej aktívnej podpory zamestnanosti [C(2021) 1372 final].

ekosystémami a identifikovať investičné potreby naprieč hranicami a medzi ekosystémami, ako aj možnosti spolupráce.

Komisia bude naďalej podporovať prebranie politickej zodpovednosti za priemyselnú stratégiu a pokračovať v pravidelných dialógoch s Európskym parlamentom a Radou.

EÚ sa bude usilovať o medzinárodnú spoluprácu všade tam, kde je to možné, s cieľom vybudovať silné globálne hospodárstvo založené na zásadách EÚ vrátane rovnakých podmienok, vedúcej úlohy v oblasti stanovovania noriem a ďalších regulačných priorít a posilňovania odolnosti globálnych dodávateľských reťazcov.